

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 558/2022-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **SMER spol. s r. o.**, Ľubinská 18, Bratislava, IČO 44 081 189, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, IČO 35 943 882, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 24C/24/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 24C/24/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I **prikazuje** v konaní sp. zn. 24C/24/2013 **konať** bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadost'učinenie **3 500 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Bratislava I **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **410,26 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. septembra 2022 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhovala okresnému súdu prikázať konať, priznať finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

2. Sťažovateľka sa žalobou doručenou okresnému súdu 28. januára 2013 domáhala proti žalovanej Slovenskej republike zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky náhrady škody spôsobenej pri výkone verejnej moci. Okresný súd rozsudkom z 3. marca 2015 žalobu zamietol. Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 4Co/201/2015 z 30. júna 2017 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Po vrátení veci okresný súd rozsudkom z 3. apríla 2018 opätovne žalobu zamietol. Krajský súd uznesením č. k. 4Co/172/2018 z 28. februára 2020 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd nariadil termín pojednávania na 25. august 2022 a to bolo odročené na neurčito.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka tvrdí, že aj keď okresný súd v namietanom konaní formálne rozhodol, kasačné rozhodnutia vydané krajským súdom nasvedčujú nesústredenému a neefektívnemu postupu okresného súdu. Namietané konanie na okresnom súde trvá 9 a pol roka.

III.

Postup v konaní

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Predseda okresného súdu vo vyjadrení uviedol, že v namietanom konaní indikoval vznik zbytočných prietáhov v období od 27. júla 2013 do 10. júla 2014 a v období od 20. januára 2021 do 21. októbra 2021 z dôvodu nadmernej zaťaženia zákonného sudcu, ako aj fluktuácie ďalších zamestnancov okresného súdu na všetkých pracovných pozíciách. Predseda poukázal na nepriaznivú situáciu na okresnom súde z hľadiska personálneho obsadenia a množstva nevybavených vecí. Poukázal tiež na zodpovednosť Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky ako ústredného orgánu štátnej správy vykonávajúceho správu súdov za vzniknutú situáciu na okresnom súde, ktorá sa premietla aj v namietanom konaní. Tiež žiadal zohľadniť obdobie, keď sa spis nachádzal na krajskom súde na účely rozhodnutia o podaných odvolaniach.

5. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril aj sudca okresného súdu, ktorý je v namietanom konaní zákonným sudcom od 11. októbra 2021. Vo veci bol nariadený termín pojednávania na 14. február 2022, ktoré bolo odročené na 17. február 2022 z dôvodu školenia zákonného sudcu. Sťažovateľka 10. februára 2022 požiadala okresný súd o odročenie pojednávania z dôvodu kolízie termínu pojednávania s iným pojednávaním. Termín pojednávania bol určený na 30. máj 2022, ktoré sa uskutočnilo, no bolo odročené na 25. august 2022 z dôvodu návrhu sťažovateľky na doplnenie dokazovania (pripojenie viacerých spisov). Predmetné spisy boli v konaní zabezpečené. Na pojednávaní konanom 25. augusta 2022 sťažovateľka navrhla doplniť dokazovanie (výpisy z účtov od 13 bánk), preto súd odročil pojednávanie na neurčito. Sudca vypracoval 26. augusta 2022 rovnopis uznesenia o zložení preddavku na trovy dôkazu, ktorý bol sťažovateľke expedovaný 6. septembra 2022. Sťažovateľka preddavok na trovy dôkazu zložila 7. septembra 2022. Aktuálne sa čaká na doručenie posledných správ (výpisov) od dožiadaných

bánk. Sudca v závere svojho vyjadrenia uviedol, že vo veci bol pripravený rozhodnúť už v čase uvedených (uskutočnených) pojednávaní, k čomu však nedošlo z dôvodov na strane sťažovateľky.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov s právnym režimom súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto uplatnených práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníka [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00)].

8. Pri posudzovaní prvého kritéria zložitosti veci je zrejmé, že v danom prípade ide o konanie, v ktorom sa sťažovateľka žalobou domáha náhrady nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Z pohľadu ústavného súdu teda nejde o konanie, ktoré by sa svojou zložitou z hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho hľadiska vymykalo agende štandardne rozhodovanej okresným súdom.

9. Sťažovateľke možno vytknúť, že termíny pojednávania nariadené na 23. december 2014 a 17. február 2022 boli odročené, resp. zrušené z dôvodov na jej strane, ktoré súvisia s kolíziami s inými pojednávania. K návrhu na doplnenie dokazovania z 25. augusta 2022 (výpisy z účtov) treba uviesť, že sťažovateľka mohla vykonanie (doplnenie) tohto dôkazu navrhnúť už skôr, čím by nedošlo k ďalšiemu odročeniu pojednávania v namietanom konaní z dôvodu uloženia povinnosti sťažovateľke zložiť preddavok na trovy dôkazu, ako aj doby čakania na doručenie výpisov z účtov súdu zo strany dožiadaných bánk.

10. Pri hodnotení tretieho kritéria ústavný súd posudzoval obdobie od 28. januára 2013 (podanie žaloby), čo predstavuje dobu viac ako 9 rokov a 8 mesiacov. Doterajšia dĺžka konania by sama osebe postačovala na konštatovanie neprimeranej dĺžky súdneho konania. Oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou (rozsudok ESLP z 20. 5. 2010 vo veci Medvedskiy proti Ukrajine, bod 75).

11. Ústavný súd osobitne k obrane súdu nasmerovanej na opakované odvolacie konanie pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť všeobecného súdu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej

sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (III. ÚS 422/2022, III. ÚS 520/2022). Okresný súd vo veci sťažovateľky rozhodol rozsudkom z 3. marca 2015 a 3. apríla 2018, ktorými bola žaloba sťažovateľky zamietnutá, pričom tieto rozsudky boli v rámci odvolacieho konania krajským súdom zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Ústavný súd preveril dôvody zrušenia rozhodnutí súdu a tie okrem iného zahŕňajú popri vyslovení nesprávneho právneho posúdenia aj výhrady k dokazovaniu (body 38 až 47 uznesenia krajského súdu č. k. 4Co 172/2018 z 28. februára 2020).

12. Ústavný súd už judikoval, že neoddeliteľnou súčasťou postupu súdnictva vo veci je aj prenesenie zodpovednosti za prieťahy v konaní, a preto v tomto zmysle je potrebné hodnotiť namietané konanie ako celok, a teda prihliadať aj na odvolacie konania na krajskom súde (II. ÚS 251/2011). Z chronológie procesných úkonov okresného súdu vyplýva, že v rámci prvého odvolacieho konania bol spis krajskému súdu predložený 24. júna 2015 a po zrušení rozsudku bol spis okresnému súdu vrátený 18. júla 2017. V rámci druhého odvolacieho konania bol spis krajskému súdu predložený 19. júla 2018 a po zrušení rozsudku bol spis vrátený okresnému súdu 22. apríla 2020.

13. Okresnému súdu treba uznať, že nezanedbateľný časový úsek dopadá na proces pred odvolacím súdom, a to v období takmer 4 rokov. Ak však výsledkom odvolacích konaní na krajskom súde bolo zrušenie rozsudkov okresného súdu z už spomenutých dôvodov, podiel okresného súdu na takomto výsledku (dĺžka konania na odvolacom súde) je neprehliadnuteľný a pripisuje sa mu nesústredenosť, a teda relevancia na účely posúdenia referenčných noriem (III. ÚS 396/2021).

14. Nesústredenú, resp. neefektívnu činnosť okresného súdu v namietanom konaní možno indikovať aj v tom, že pojednávanie konané 30. mája 2022 bolo odročené z dôvodu návrhu sťažovateľky na doplnenie dokazovania (pripojenie spisov), pričom, ako to z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, sťažovateľka tento návrh už okresnému súdu adresovala 3. marca 2015, o ktorom však okresný súd už v minulosti rozhodol, že tento dôkaz nevykoná.

15. Predseda súdu pripustil vznik zbytočných prieťahov v namietanom konaní v období od 27. júla 2013 do 10. júla 2014 a v období od 20. januára 2021 do 21. októbra 2021. Z chronológie úkonov, ktorú okresný súd v rámci vyjadrenia k ústavnej sťažnosti predložil ústavnému súdu, vyplýva, že uvedené obdobia sa vyznačovali nečinnosťou okresného súdu, keď po doručení vyjadrenia žalovanej k žalobe (26. júla 2013) okresný súd určil vo veci prvý termín pojednávania až 11. júla 2014. V druhom zmieňovanom období došlo 19. januára 2021 k zrušeniu termínu pojednávania určeného na 8. február 2021 z dôvodu preloženia zákonnej sudkyne na krajský súd. Po pridelení veci novému zákonnému sudcovi (11. októbra 2021) bolo vo veci nariadené pojednávanie na 14. február 2022.

16. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu možno dedukovať veľmi ťaživú situáciu na súde, ktorý čelí enormnému náporu vecí pri jeho personálnom poddimenzovaní. Predseda súdu až neštandardne uvádza zlyhanie štátu pri dlhodobom podceňovaní situácie na súde, ktorý je celorepublikovo najzatťaženejší s najšpecifickejšou a tiež osobitne zložitou agendou, čo ústavný súd už v minulosti podrobil kritike (porov. III. ÚS 366/2022).

17. Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezjavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu.

18. Vzhľadom na neprimeranú dĺžku namietaného konania (9 rokov a 8 mesiacov) v spojení s nečinnosťou, nesústredenou a neefektívnou činnosťou okresného súdu ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.

Príkaz konať, primerané finančné zadost'učinenie a náhrada trov konania

19. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd považoval za dôvodné takýto príkaz uložiť. Označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

20. Sťažovateľka v prípade vyhovenia ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 10 000 eur. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak to je aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia základných práv sťažovateľky bola nečinnosť, neefektívna a nesústredená činnosť okresného súdu. S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky, význam konania pre sťažovateľku, postup okresného súdu, ako aj skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo v sťažovateľkinej veci meritórne rozhodnuté, bolo sťažovateľke podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadost'učinenie v sume 3 500 eur. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

21. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 193,50 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 410,26 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2022

Peter Straka
predseda senátu